

Manifest

Fragmenten uit T 68

van Carlos Tindemans, Hugo Claus en Alex van Royen

Manifest

is een rubriek voor klassieke teksten ,
of voor teksten die dat kunnen worden.

Hoewel ze soms verzeild zijn geraakt
in de vergeetputten van het geheugen,
zijn het ijkpunten in de geschiedenis
van de podiumkunsten.

In Manifest kunnen ze zich nu opnieuw manifesteren,
opdat we onze relaties ermee zouden kunnen bezien,
herzien.

Op 9 oktober 1995 werd het Liber Amicorum Carlos Tindemans aan het publiek voorgesteld. Het bevat bijdragen van vrienden en collega's over of omtrent Tindemans' werk. Ook het T 68 manifest werd er opnieuw in afgedrukt. Carlos Tindemans schreef de tekst als een neerslag van gesprekken tussen Hugo Claus, Alex Van Royen en hemzelf. In 1967 presenteerden ze het document aan de overheid en in 1968 verscheen het als publicatie.

'Dit document is geen manifest', zo luidt de eerste regel van T 68. Vanuit een ontevredenheid over de gang van zaken in het theater in 'Zuid-Nederland' anno 1967 formuleren de auteurs een plan voor een groot 'nationaal' toneel. Met de regelmaat van een klok lijkt deze idee in de reflectie omtrent het Vlaamse theater terug te keren: de geschriften van Jan Oskar De Gruyter, van Herman Teirlinck, T 68 en - meer recent - de ideeën van Franz Marijnen. Met de publicatie van een aantal fragmenten uit T 68 wil Etcetera de reflectie voeden en de lezer prikkelen om het hele T 68 manifest te lezen. Het is onze manier om hulde brengen aan Carlos Tindemans.

MANIFEST

De structuur van ons theater werkt ontmoedigend. Bovendien is ook het artistieke beleid van het professionele theater in Zuid-Nederland zonder reserve steriel. Dat kan inderdaad voor een gering deel samenhangen met de ontoereikende subsidiëring, maar afwezig geld verklaart niet alles. Ieder op zijn eigen manier stemmen onze officiële gezelschappen hun theaterpolitiek af op de grootste gemene deler. Het commerciële saldo ligt inderdaad laag omdat het publiek nauwelijks bij de gebeurtenis betrokken wordt, omdat de diverse directies uitgaan van een wensoptiek waaruit ze afleiden wie wat als repertoire wil aangeboden krijgen. Dus mikken ze op een serie stukken die vooraf zekerheid-zonder-risico en knikkebollende instemming garanderen. Daarmee vangen ze dan die tweeënehalfdozijn trouwe slenters die zonder persoonlijke selectie elke vertoning ondergaan. (uit I.3)

Wij willen evenzeer het moderne nutstheater vermijden, het alleen-maar-ideologische theater, om het even van welke levensbeschouwelijke observantie. Intellectuele, misschien zelfs intelligente discussie is een fijn verschijnsel, maar over de thematische debatten heen wordt het theatrale idioom niet eens meer gewaardeerd. Bovendien vinden wij dat de educatieve opdracht niet langer aan het theater toekomt; de leerschool des volks, waarvan vele instanties nog steeds geestelijk afhankelijk zijn, is een 19de-eeuws standpunt. Het theater moet beslist vragen stellen, maar het is niet zijn taak daarbij ook de antwoorden te leveren. Bovendien wensen wij T 68 vrij te houden van partijpolitieke voorkeuren die zo vaak op geborneerdheid stoelen en die medeverantwoordelijk zijn voor het artistieke onbehagen. De binding tussen toeschouwer en scène moet van theatrale aard zijn; dit geldt eveneens voor de leiding en de acteurs.(...)

Wij constateren dat de kelder- en kamertheaters zich doodgestaard hebben op een literaire avantgarde, terwijl